

Els bombardejos de Corbera d'Ebre i el sofriment de la gent



ANTON MONNER
Cronista de Gandesa

Crònica

El 25 de juliol de 1938 el municipi va quedar destruït pels bombardejos de la Luftwaffe. Rescatem el testimoni de la Josepa Julià, de 13 anys aleshores, que va aconseguir sobreviure i fugir del poble amb la seua família en un llarg periple

Veiem cada dia els bombardejos i la destrucció de Gaza i Ucraïna i les conseqüències que provoquen: morts, ferits, evacuats, fam i penúries de tota mena. A Corbera d'Ebre, el dia 25 de juliol del 1938 i els posteriors, també hi van haver bombardejos i les calamitats corresponents per a la població civil i la destrucció del poble. En Pere Pau Clúa, de Ca l'Insa, i Josep Maria Alvarez, de cal Pastor, promotors de la Memòria Històrica de Corbera, m'han cedit unes magnífiques fotos atribuïbles al fotògraf alemany Erich Schumann, realitzades els dies següents al començament de la Batalla de l'Ebre, pels J88, HeinkelHe51 i MesserschmittB109. Aquestes fotos ensenyen com va quedar Corbera destruïda per les bombes de la Luftwaffe.

L'any 2019 vaig entrevistar Josepa Julià Montanya, de Casa Pino, quan tenia 94 anys, que havia viscut el bombardeig del dia 25 i 26, veient morir gent i enderrocar-se les cases. El dia següent, el seu pare va decidir marxar de casa amb la família i refugiar-se en un mas. Durant la fugida anaren d'una masada a una altra a mesura que avan-

La família va fugir del poble però un germà va ser presoner al camp d'Argelers

çaven les tropes franquistes. Al cap d'uns dies van passar l'Ebre per Flix, van fer cap a Cornudella, arribaren a Tarragona per viatjar a Terrassola, on van viure refugiats. Un dels seus germans el van mobilitzar a Figueres i, presoner dels nacionals, va fer cap al camp de concentració d'Argelers. De Corbera el van reclamar i amb altres 8 joves que havien servit a l'exèrcit republicà van ser arrestats i portats a un batalló disciplinari a Ceuta, on va sofrir vexacions de tota mena. Retornat d'Àfrica va



Estat en què va quedar el carrer Vall de l'Aubaga de Corbera d'Ebre. FOTO: ERICH SCHUMANN

fer la mili a Reus i al cap d'uns anys el van llicenciar. La família va tornar a Corbera i durant un temps van viure arpeglegant metralla. Però la seva mare, l'Antònia, va servir a una casa d'un senyor de Barcelona i el seu marit va poder treballar amb la família una gran finca propietat d'ell a Coma-ruga, on va morir. Guanyaren diners per comprar una casa a Corbera que van habilitar on va residir la Josepa. I acaba el relat, «...aquesta és la història meua i de la meua família, molt trista en molts moments, però amb constància i fermesa vam aconseguir sobreviure...».

El relat comença el mateix dia 25, i diu així: «Era pel migdia quan vam anar a visitar un xiquet setmesó de casa Marxes que acabava de naixer al costat de casa. Recordo que el tenien dins d'una capça de sabates, embolcallat de cotó fluix. Em va impressionar veure la criatura tan menuda i dèbil. Però només hi vam estar un moment perquè de

seguida vam sentir un estrepitós soroll de motors d'aviació. Tornant a casa vam veure com uns avions passaven arran de les teulades deixant caure la primera bomba a uns metres d'on estàvem nosaltres. L'ona expansiva ens va tirar a mi i a ma cosina, l'Antònia del Pino, dins de casa nostra i ens va aturar la palet del celler. Estabornits ens

Moltes famílies van sobreviure de recollir ferralla i metralla que havia quedat al terme

vam aixecar i vam sentir com queia una altra bomba. La primera va matar la dona de Veno i va ferir el seu nebot; la metralla li va aixecar el front. La segona va caure més avall, a la Creu de Poldo, i va matar un home de casa Fuso i tres soldats. Van quedar destrossats. L'esposa de l'ho-

me el volia entrar a casa però era impossible; va quedar esquarterat. L'endemà el 26 hi va haver un tiroteig entre soldats pels carrers. Davant de casa en va morir un, i un altre va rebre un tret a la cuixa... la mare va baixar de casa i li va embenar amb un tros de llençol... Quan es va calmar el combat, va caure un obús a les golfes de casa. Els tres germans dormíem al pis de dalt i va destruir-ho tot. Aquella tarda ja vam marxar de casa per por als bombardejos. Vam emprendre camí amb l'oncle Ximo, la seva dona i una filla; ens van acompanyar tota la guerra. Vam fer cap a una finca nostra a les Fanjones on vam estar 8 dies. Quan l'artilleria i els bombardejos ja arribaven a prop, ens vam desplaçar al Mas de la Pila de Fardatxo. La torre estava plena de refugiats i no ens podien donar allotjament, ni aigua pels infants. Vam marxar al Mas de la Pila de Flaut on hi havia gent però ens hi van deixar quedar, on

ens van donar una mica de menjar. Els homes dormien davall de la figuera i les dones i les criatures a la pallissa; hi vam estar 10 dies. Mon germà gran i jo anàvem a buscar «ranxo» a la intendència dels soldats. Ens donaven fesols, cigrons i pa que sobrava. Al costat del mas hi havia una sènia i a la naquera del pou hi rentàvem la roba. Uns avions alemanys en veure roba estesa va bombardejar el lloc i van matar una mula però sense ferir cap persona. Els nacionals cada dia s'apropaven més i vam marxar cara a Camposines, on vam trobar un alferes del poble, de cal Sagal, que ens va proporcionar un camió militar amb bidons buits de gasolina per passar l'Ebre. El viatge va ser terrible; vomitàvem per l'olor de la benzina i els sacsejos del camió i els atacs de l'aviació. Arribats a Flix el pont estava destruït i ens vam esperar una bona estona. Els pontoners van posar unes grans planxes de ferro, però ens van avisar que hi havia perill i que l'aviació podia tornar-lo a destruir... Vam passar».

Les penúries van continuar fins que la família anys després va retornar a Corbera. I així centenars de famílies del poble. Mol-

Dels 1.900 habitants de Corbera abans de la Guerra Civil, en quedaren 1.400

tes ja no tornaren mai més. Durant la guerra va perdre un quart de la població. Dels 1.900 habitants només en quedaren 1.400. Molts joves moriren al front, molts altres durant els exilis o als bombardejos. En tornar van viure recollint ferralla escampada pels camps de batalla, sobrevivint com podien. Novament molts van morir o altres quedaren mutilats quan els explotaren les bombes que recollien. Cada família va patir una trista història que rememorem havent contat la de la Josepa.